

ISPOVJEDAONICA KAO MJESTO SAKRAMENTA POMIRENJA

Pod ispovjedaonicom danas podrazumijevamo jedan predmet crkvenog namještaja gdje se redovito podjeljuje sakrament ispovijedi. Nas ovdje ne zanima ni oblik, ni udobnost, ni estetika tog »namještaja« nego samo funkcionalnost: mjesto sakramenta pomirenja. Iznijet ćemo ukratko prošlost, sadašnju problematiku i perspektive ispovjedaonice kao mjesta sakramenta pomirenja.

Povijest

Ispovjedaonica u današnjem obliku potječe iz 16. stoljeća. Najviše ju je preporučivao, širio i u svojoj biskupiji propisivao sv. Karlo Boromejski († 1584).

U staroj Crkvi pripuštanje na javnu pokoru vršilo se u crkvenom predvorju, izmirenje na stepenicama koje su vodile u apsidu crkve. Tu bi biskup redovito sjedio na svojoj katedri, dok bi javni pokornici pristupali k njemu. Kad je pojedinačna ispovijed počela poprimati maha, ispovijedalo se redovito u stanu svećenika. Od početka 11. stoljeća ispovijed se prenosi u crkvu, i to na vidno mjesto, redovito pred oltar. Od 13. stoljeća o tom postoje sve strožiji propisi. Ispovjedna stolica uz crkveni zid javlja se prvi put u 14. stoljeću u Pizi. *Crates fixa et perforata* između ispovjednika i penitenta pojavljuje se tek u 16. st. U Srednjem vijeku, dok se odrješenje podjeljivalo polaganjem ruku na penitenta, takav oblik ispovjedaonice bio je nemoguć. *Sacerdotale Romanum* iz god. 1585. donosi sliku ispovjednika koji sjedi na stolici i polaže ruke na penitenta pred sobom. *Rituale Romanum* iz 1614. god. donosi propis o rešetki koja dijeli ispovjednika od penitenta. Ispovjedaonice današnjeg oblika razvijaju se od 17. stoljeća na ovamo.

Današnji propisi i problematika

Rituale Romanum i CIC (can. 908—910) donose propise o mjestu ispovijedanja koji su vrijedili sve do najnovijeg Reda pokore iz 1973. god.

Prema tim propisima **vlastito** mjesto ispovijedanja je crkva, javni ili polujavni oratorij. Za ispovijedanje ženskih vjernika potrebna je »*sedes confessionalis crate fixa et tenuiter perforata instructa*«, koja mora uvijek biti smještena na vidnom mjestu. Ispovijed žena izvan takve ispovjedaonice strogo je zabranjena (*illicita*), ispovijed redovnica čak nevaljana (*invalida*). **Izvanredno** mjesto za ispovijedanje žena može biti i izvan ispovjedaonice, ali samo »*ex causa infirmitatis et verae necessitatis et adhibitis cautelis quas loci Ordinarius opportunas iudicaverit*«. Muškarci se mogu ispovijedati i izvan crkve.

Koliko god ispovjedaonica imala prednosti za ispovijedanje, ima i svojih velikih poteškoća. Poznato nam je kako kao zid dijeli ispovjednika i penitenta, onemogućuje skoro svaku ljudsku komunikaciju, penitenta stavlja u podređen položaj, izlaže ga opasnosti da ga i drugi čuju, itd.

Perspektive

Novi Red pokore govori vrlo malo o mjestu slavljenja tog sakramenta. U br. 12 lakonski stoji: »Sakramenat pokore neka se obavlja na mjestu i sjedištu što su pravom određeni.«

Br. 38 ostavlja Biskupskim konferencijama mogućnost da donesu propise o prikladnom mjestu za redovno slavljenje sakramenta pokore, a broj 40 kaže da na prezbitere, osobito na župnike, spada da mogu »odrediti pogodnije mjesto za slavlje«.

Hrvatski priručnik Reda pokore donosi u bilješci (str. 14): »Biskupska konferencija Jugoslavije odredila je da se pokora može slaviti na svakom mjestu koje je pogodno za obredni čin.«

Prema tome, više nema strogo određenog propisa za ispovijedanje ni muških ni ženskih vjernika. I ispovjedaonica nije više jedino mjesto za ispovijedanje žena, pa ni redovnica.

Osim toga novi obred pokore, ako će se izvoditi prema duhu i slovu Reda pokore, pretpostavlja drugačije uređeno mjesto sakramenta pomirenja nego su današnje ispovjedaonice.

Tako na primjer, i kod pojedinačne ispovijedi svećenik treba da ljubazno dočeka i uljudno pozdravi pokornika kad pristupi da ispovjedi grijeh (br. 41), zatim zajedno čitaju sveto Pismo (br. 17 i 43), i na koncu svećenik »ispruži ruke ili barem desnicu nad pokornikovu glavu te izgovara obrazac odrješenja« (br. 19 i 46).

Ni za jednu od spomenutih radnja današnje ispovjedaonice, osobito one s probušenom mjedi ili gustim rešetkama, nisu prikladne.

Nadalje, ispovijed se više ne bi smjela shvaćati kao neka duhovna ambulanta, sređivanje računa na prozorčiću blagajne, psihološko rasterećenje ili ulaznica za pričest. Prema novom Redu ona bi trebala biti na prvom mjestu susret i pomirenje s milosrdnim Bogom koji nas prvi uzljubi u Isusu Kristu, i pomirenje s braćom, kojima je naš grijeh uvijek na štetu (br. 4 i 5).

Sadašnja praksa ispovijedanja u tamnim ili polutamnim ispovjedaonicama, nabranje grijeha, šaputanje, i sl. mnogima su više zapreka nego pomoć u doživljavanju osloboditeljskog djelovanja sakramenta pomirenja. Istina, ima danas, i još će biti, vjernika koji će takvu praksu željeti, pa im je treba i omogućiti.

Ali trebalo bi već sada kod gradnje crkava, i kod postavljanja ispovjedaonica ili adaptiranja ispovjednog prostora u postojećim crkvama misliti i na to da se mjesto pojedinačnog slavljenja sakramenta pomirenja tako uredi da bude pogodno za susret dviju osoba koje imaju zajedno razgovarati.

Nije nužno da pokornik kleči. Novi »Red pomirenja pojedinih pokornika« (br. 41—47) uopće ne spominje klečanje kao pokornikov stav kod ispovijedi. Mogao bi se za ispovijedanje odrediti koji odijeljen dio crkve, ili uz crkvu, namješten kao govornica s nekoliko stolica i stolićem. Pokornik može sjediti i govoriti, a može i kleknuti kad se podjeljuje odrješenje. Kod novih crkava takav bi se prostor mogao graditi pri ulazu. Neki predlažu da se prostor krstionice prilagodi i za mjesto ispovijedanja. U tom slučaju bi u krstionicu trebalo staviti stolić s dvije stolice. Simbolizam takvog smještaja bio bi očit: krštenje i pokora idu zajedno. Dobro je da na stoliću u ispovjednom prostoru bude raspelo, a samo mjesto dobro osvjetljeno, ukrašeno i čisto.

Kao mjesto ispovijedanja može poslužiti i jedna soba u župnom stanu ili u samostanu, koja će biti za to priređena. Ali trebalo bi paziti da se ne izgubi povezanost sa zajednicom vjernika, ne samo zbog opreza nego i iz teoloških razloga.

Leonard Oreč